УДК 365.2

DOI: 10.31470/2518-7600-2019-6/2-56-76

**ACADEMIC MOBILITY AS AN INDEPENDENT
COMPLEX OF INTEGRATION OF UKRAINE TO THE
MODERN EUROPEAN SOCIETY KNOWLEDGE**

**АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА
СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СУЧАСНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ**

Алла Зленко,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри
документознавства
zlenko.am@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5586-3984>

ID: 0000-0002-5586-3984
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний
університет імені Григорія
Сковороди»,
м. Переяслав-Хмельницький,
вул. Сухомлинського, 30,
Київська обл., Україна, 08401

Alla Zlenko,

candidate of historical sciences,
associate professor of Department
of scientific discipline of
documentation
zlenko.am@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5586-3984>

ID: 0000-0002-5586-3984
Pereiaslav-Khmelnyskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University, 30,
Sukhomlynsky Str.,
Pereiaslav-Khmelnyskyi,
Kyiv region, Ukraine, 08401

Олена Ісайкіна,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри
документознавства
isaykina.od@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6370-7546>

ID: 0000-0001-6370-7546
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний
університет імені Григорія
Сковороди»,
м. Переяслав-Хмельницький,
вул. Сухомлинського, 30,
Київська обл., Україна, 08401

Olena Isaikina,

candidate of historical sciences,
associate professor Department of
scientific discipline of
documentation
isaykina.od@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6370-7546>

ID: 0000-0001-6370-7546
Pereiaslav-Khmelnyskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University, 30,
Sukhomlynsky Str.,
Pereiaslav-Khmelnyskyi,
Kyiv region, Ukraine, 08401

ABSTRACT

The article analyzes academic mobility as an integral part of Ukraine's integration into the modern European knowledge society.

In modern society, education and knowledge are becoming transboundary and transnational. The formation of a single world educational space is due to convergence of approaches of different countries to the organization of education, as well as recognition of documents on the education of other countries. The common European educational space, on the one hand, promotes the mobility of students and professors and, on the other hand, academic mobility is a prerequisite for the formation of the common educational space.

Problems of academic mobility are very relevant in the publications of modern scholars. The key areas of research in recent years are: perspectives of branch and state management of the process of international academic mobility; mobility of Ukrainian students; the process of academic mobility as a factor of integration of Ukraine into the world educational space; conditions for increasing academic mobility etc. However, this scientific problem does not lose its relevance, and therefore requires more thorough research.

During the writing of the article were used methods of analysis and synthesis, the system approach, statistical analysis, generalization and structuring.

It is proved that the development of academic mobility will promote acceleration of the country's integration into the European educational space, improvement of educational technologies, the release of Ukrainian education to the world level, innovative development of university science and its integration with production, the receipt of significant funds to the state budget that can be invested in the development of the domestic system education, improve the quality of the country's labor resources and the employment opportunities of Ukrainians etc.

For Ukraine, the achievement of effective international academic mobility in the context of the Bologna process is real only with the creation of a productive system of national academic mobility, its legal and regulatory framework, organizational and economic mechanism, determination of sources of financing and

readiness for partnership among actors in the process of academic exchanges

Keywords: *academic mobility, education, cooperation, institutions of higher education, European educational space, integration.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві освіта і знання стають транскордонним та транснаціональним явищем. Формування єдиного світового освітнього простору відбувається через зближення підходів різних країн до організації освіти, а також через визнання документів про освіту інших країн. Спільний європейський освітній простір, з одного боку, сприяє зростанню мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, а з іншого – академічна мобільність є необхідною умовою формування самого спільного освітнього простору (Академічна мобільність як фактор інтеграції України..., 2019).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми академічної мобільності є досить актуальними в публікаціях сучасних дослідників. Зокрема, перспективи галузевого та державного управління процесом міжнародної академічної мобільності вивчали Гришук Ю. (Гришук Ю., 2014) та Костюк Т. (Костюк Т., 2016).

Академічну мобільність українських студентів перед викликами сучасного світу та причини вибору навчання закордоном досліджували Козієвська О. (Козієвська О., 2013), Сокурянська Л. (Сокурянська Л., 2011).

Ряд вітчизняних дослідників вивчають процес академічної мобільності як фактор інтеграції України у світовий освітній простір (Здіорук С., 2018; Мирончук Н., 2014), аналізують умови підвищення академічної мобільності як стратегічне завдання державної політики в сфері освіти (Карпетян А., 2018; Жижко Т., 2010). Проте означена наукова проблема не втрачає своєї актуальності, а тому потребує більш ґрунтовних досліджень.

Методологія проведення дослідження. В ході написання статті були використані методи аналізу і синтезу, системного підходу, статистичного аналізу, узагальнення і структурування.

Постановка завдання. Інтеграція вітчизняних навчальних закладів у загальноєвропейські освітні процеси можлива завдяки застосуванню досвіду європейських університетів щодо використання інтернаціоналізації в навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітню мобільність у Європейському Союзі забезпечує низка спеціальних програм. До прикладу, Horizon 2020. Найбільша програма ЄС спрямована на дослідження та інновації. Програма розрахована на економічне зростання та створення робочих місць. Горизонт 2020 володіє політичною підтримкою європейських лідерів і членів Європейського парламенту. Вони погодилися, що дослідження є інвестицією в майбутнє і тому це є пріоритетний напрямок для ЄС.

Напрями діяльності програми:

- наука (Європейська дослідницька рада, технології майбутнього, дія Марі Кюрі, дослідження інфраструктури);
- промислове лідерство (Інформаційні та комунікативні технології, інновації в сфері засобів масової інформації);
- соціальні проблеми (Європа в мінливому світі – інклюзивні, інноваційні проблеми суспільства; Безпека суспільства – захист свободи і безпеки Європи та її громадян);
- поширення передового досвіду і розширення участі;
- наука з суспільством та для суспільства;
- європейський інститут інновацій та технологій.

Сфери досліджень (вказано лише ті, які є актуальними для університету):

- фінансування дослідників;
- здоров'я;
- ІКТ дослідження та інновації;
- інновації;
- міжнародна співпраця;
- ЗМІ;
- соціальні та гуманітарні науки;
- суспільство (Erasmus+ як НДЛ, 2019).

Erasmus+ Нова програма ЄС в галузі освіти, кваліфікована підготовка молоді та розвиток спорту. Учасники: студенти, дослідники, працівники ВНЗ та організації з усього світу (Erasmus+&Jean Monnet – Projects, 2019).

Україна відноситься до країн партнерів (Partner Countries Neighboring the EU). До східних партнерів (Eastern Partnership Countries) належать Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова, Україна.

Напрямки діяльності програми:

КА1: Навчальна мобільність

КА2: Співпраця задля інновацій та обміну кращими практиками (Стратегічні партнерства, Альянси знань та Розвиток Потенціалу).

КА3: Підтримка реформування освіти.

КА1: Мобільність студентів у вищій освіті (1). Стажування за кордоном. Ступенева мобільність (спільні магістерські програми).

КА1: Мобільність працівників у вищій освіті (2). Відрядження викладачів задля розроблення інноваційних методів викладання. Професійний розвиток передбачає удосконалення навичок і компетентності викладацького складу та адміністративного персоналу. З метою актуальності навчальних програм залучення працівників підприємств. Спільні магістерські програми.

КА2: Співпраця задля інновацій (1). Розробка, тестування, запровадження спільних навчальних планів і програм, модулів та інтенсивних програм навчання. Інтеграція різноманітних форм і методів навчання (дистанційне, заочне, модульне).

КА2: Співпраця задля інновацій (1). Розробка мультидисциплінарних навчальних планів, що відповідають потребам бізнесу. Залучення підприємств.

КА2: Співпраця задля інновацій та обміну кращими практиками (2). Розвиток потенціалу вищої освіти (ex-TEMPUS).

Спільні проекти: Нові навчальні плани та програми, методологія викладання та навчання, підвищення кваліфікації у відповідності до Болонського процесу.

Структурні проекти: розвиток та реформування ВНЗ і системи вищої освіти для покращення їх якості та відповідності вимогам ринку праці, сприяння регіональній співпраці та зближенню систем вищої освіти.

КАЗ: Підтримка реформування освіти. Підтримка відкритого методу координації, модернізація вищої освіти, Болонський процес, визнання кваліфікацій (NARIC), міжнародний діалог щодо освітньої політики.

Можливості для окремих осіб. Студенти / молоді дослідники:

- можуть подавати заявку на стипендію для отримання диплома магістра або доктора за однією з спільних програм. Надається можливість навчатися у принаймні двох університетах та отримання спільного або подвійного диплому після завершення навчання;

- можуть подавати заявку на отримання гранту на короткотермінову кредитну мобільність (до 12 місяців), за якою можливо провести частину періоду навчання (на рівні бакалавра, магістра, аспіранта) та отримують кредити, які зарахуються у національному навчальному закладі (Erasmus+ як НДЛ, 2019).

Жан Моне. Україна бере участь у програмі Жана Моне з 2001 року. У 2014 році програма Жана Моне трансформувалась у напрям Жан Моне нової програми ЄС Еразмус+ та відбувся перший конкурс проектів.

Ціль напряму Жан Моне в рамках Еразмус+:

- активізувати євроінтеграційний дискурс, сприяти досконалості євроінтеграційних студій, залучати вищі навчальні заклади до дослідження євроінтеграційних процесів та поширення ідей Об'єднаної Європи.

Основні види діяльності за напрямом:

- викладання й дослідження («Кафедри», «Модулі», «Центри досконалості»);
- дебати між представниками науково-педагогічних кіл та академічні обміни («Мережі» та «Проекти»);
- підтримка діяльності організацій або асоціацій;
- надання операційних грантів окремим закладам.

Напрямок діяльності: викладання та дослідження.

Підтримка надається на:

- Модулі – розроблення та викладання курсів, навчальних програм, присвячених ЄС та євроінтеграційній тематиці, обсягом не менше 40 годин, із подальшим включенням до навчальних планів і програм;

– Кафедри – викладацькі ставки обсягом не менше 90 годин для викладачів, науковців, що спеціалізуються на європейських студіях, розроблення нових та оновлення існуючих курсів євроінтеграційної тематики, наукові розвідки, керівництво дослідницькими проектами з євроінтеграційної тематики;

– Центри досконалості – заснування та підтримка діяльності ресурсних центрів, утворених на базі університетів, із залученням асоціацій, мереж, фахових спільнот, з метою заохочення їх до проведення міждисциплінарних досліджень з питань європейської інтеграції та розповсюдження результатів їх діяльності через медіа-ресурси та комунікативно-інформаційні заходи.

Напрямок діяльності: дебати та обміни.

Підтримка надається на:

– Мережі – сприяння співробітництву міжнаціональних дослідницьких колективів (участь мінімум 5 різних країн), стимулювання академічної полеміки та міждисциплінарних досліджень, поширення результатів.

– Проекти – активізація євроінтеграційного дискурсу через конференції, семінари, круглі столи, літні школи, опрацювання новітніх підходів і методологій дослідження, створення платформ для обміну знань з метою поширення кращих практик і досвіду; творення нового змісту.

Напрямок діяльності: підтримка організацій або асоціацій.

Підтримка надається:

Організаціям: з метою збору, осмислення, аналізу та поширення фактів і знань про Європейський Союз; активізації викладацької та тренінгової діяльності у сферах, що стосуються євроінтеграційних процесів, на рівні магістратури або в рамках підвищення кваліфікації.

Асоціаціям: задля організації та здійснення їх статутної діяльності, якщо вона пов’язана із євроінтеграційними студіями, поширенням інформації про Європейський Союз, сприянням активному громадянству. Хто може взяти участь та подати проектну заявку?

Ініціювати проекти Жан Моне можуть, у першу чергу, університети, а також асоціації, громадські організації, науково-дослідні установи, об’єднання науковців, викладачів,

які спеціалізуються на ЄС, вивченні євроінтеграційних процесів, поширенні ідей Об'єднаної Європи; учасниками можуть бути як представники держав-членів ЄС, так і країн-партнерів на рівних умовах (Erasmus+&Jean Monnet – Projects, 2019).

Існує ще цілий ряд міжнародних грантових програм і стипендій, що сприяють академічній мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, серед них можна виокремити наступні: Дослідні гранти КІУС (Канада), Стипендіальна програма ім. Лейна Кірккланда (Польща), Нова дослідницька програма від Польської національної агенції з академічних обмінів (NAWA) (Польща), програма Лізи Мейтнер для науковців (Lise Meitner Program for scientists from abroad) (Австрія), Стипендія фінського центру міжнародної мобільності (Center for International Mobility) (Фінляндія), Творчі стипендії від дослідницького центру Fabrica (Італія), Фонд імені Фріца Тіссена (Fritz Thyssen Foundation) (Німеччина), Міжнародний Вишеградський Фонд (Чехія, Словаччина, Польща, Угорщина), Стипендія факультету «Artes Liberales» Варшавського університету (Польща), «Долаючи кордони» стипендії на публікації (Німеччина) і т.ін.

Сьогодні в Україні у деяких провідних вишах діють програми подвійного диплому та програми обміну. Студенти мають можливість навчатися в університетах, з якими у вітчизняних вишів є відповідні угоди про співробітництво та здобувати освіту за програмами подвійного диплома. Найбільш популярними в Україні є програми обмінів студентами і науковцями ДААД (Німеччина), ОАД (Австрія), ТЕМПУС (ЄС) та ін. Разом з тим, найбільш не стандартизованою виглядає система оцінювання якості діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників. У зв'язку з чим, постає питання про можливість дотримання вищими навчальними закладами в Україні стандартів та рекомендацій забезпечення якості, що запроваджені в Європейському просторі вищої освіти (Третяк & Чебоненко, 2015).

Зважаючи на важливість інтеграційних процесів та підвищення якості вищої освіти через обмін знаннями, створення інтерактивних мереж, мобільність викладачів і

студентів можна виокремити ключові форми міжнародного співробітництва:

- індивідуальна мобільність: мобільність студентів чи професорсько-викладацького складу в освітніх цілях;
- мобільність освітніх програм і університетська мобільність, формування нових міжнародних стандартів освітніх програм;
- інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру та освітніх стандартів;
- університетське партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів (Третяк & Чебоненко, 2015).

Академічна мобільність здійснюється на підставі міжурядових угод про співробітництво в галузі освіти, укладення угод про співробітництво між іноземними вищими навчальними закладами та українськими ВНЗ, між двома вищими навчальними закладами України, між групою вищих навчальних закладів різних країн за узгодженими та затвердженими в установленому порядку угодами про навчання студентів та програмами навчальних дисциплін.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку ДВНЗ «Переслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» і кафедри документознавства зокрема, є: інтеграція до європейського та світового освітньо-наукового простору шляхом вдосконалення механізму організації академічної мобільності, в основу якого покладено впровадження високих освітніх стандартів, покращення рівня кваліфікації викладачів і студентів через координацію науково-педагогічних контактів із відповідними інституціями за кордоном.

Міжнародна співпраця загалом здійснюється на засадах партнерства, запровадження європейського виміру освіти, визначення європейських ідеалів і цілей, активізації інтеграційних процесів у освітній сфері, академічної мобільності, розвитку європейських програм і проектів. Першою спробою долучитись до європейського освітнього простору стала участь у міжнародній науковій конференції в Болгарії, присвяченій 20-річчю кафедри маркетингу Економічного університету у Варні 29-30 червня 2017 р. На

секційному засіданні конференції було презентовано доповідь на тему: «Інструментарій маркетингових комунікацій сучасного вищого навчального закладу».

У рамках стратегії співробітництва та розвитку академічної мобільності в 2017 р. було укладено «Угоду про співпрацю між ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та Економічним університетом у Вроцлаві (Польща), ініціатори та координатори - О. Д. Ісайкіна, А. М. Зленко. У березні 2018 р. підписано угоду про академічне співробітництво з Університетом національної та світової економіки (Софія, Болгарія). Метою даної співпраці є: реалізація спільних дослідницьких робіт і публікацій в наукових виданнях обох університетів; проведення наукових стажувань для магістрантів, аспірантів і докторантів; обмін викладачами, науковими співробітниками, працівниками адміністративного складу, студентами; участь у семінарах, конференціях та наукових зустрічах; запровадження спеціальних академічних програм; розробка віртуальних навчальних моделей; обмін методологією, навчальними матеріалами тощо.

Розширенню міжнародних контактів сприяла участь у міжнародній науковій конференції Wroclaw Annual International Conference on Health and Life style (WAICHL-2018), що відбулася 24-25 травня 2018 року ум. Вроцлав, Польща та організовану University of Wroclaw.

19 червня 2018 р. за ініціативи А. М. Зленко, О. Д. Ісайкіної підписано Угоду про академічний обмін з Економічним університетом у Вроцлаві (Польща), спрямовану на розвиток співробітництва у сфері науки й освіти, а також на укріплення взаєморозуміння та обмін освітнім досвідом. Завдяки партнерам – Економічному університету у Вроцлаві – подано заявку на участь у програмі мобільності студентів та персоналу вищої освіти Erasmus+.

Результатом плідної міжнародної співпраці стало започаткування з 2018 р. проведення Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (5 лютого 2018 р. та 5 лютого 2019 р.), участь у якій прийняли провідні вчені,

фахівці в галузі освіти, педагоги та керівники освітніх організацій, викладачі ЗВО, співробітники наукових та науково-дослідних організацій, а також представники громадських організацій не лише України, а й країн Європи.

Зокрема, міжнародними співorganizаторами конференції виступили Економічний університет у Вроцлаві (Польща), кафедра україністики Інституту російської і української філології Університету імені Адама Міцкевича в Познані (Польща), кафедра маркетингу і стратегічного планування Університету національного і світового господарства (Болгарія) та Сухумський державний університет (Грузія). У ході конференції обговорювалися питання інтернаціоналізації навчального процесу та проблеми підготовки фахівців світового рівня, питання менеджменту і маркетингу в системі освіти європейських країн, актуальні проблеми розвитку професійної освіти, зокрема, й документознавства, інноваційні методи навчання, інтеграція передових освітніх технологій, наукових досягнень та практичного досвіду та ін.

Отримати перший науковий та начально-виховний освітній досвід вдалось завдяки проходженню стажування на базі Економічного університету у Вроцлаві, Польща. Провідною темою тижневого стажування була «Сучасний університет: міжнародне співробітництво та академічна мобільність» з 21 по 27 жовтня 2018 року.

Слід зазначити, що проходження наукового стажування або викладання за кордоном означає участь вітчизняних викладачів у освітньому процесі закордонних вишів. Для цього, їм необхідно пройти процедуру нострифікації дипломів, розробити методичні матеріали з урахуванням специфіки наукових підходів до викладання дисципліни та оцінювання здобувачів вищої освіти, а також законодавчої бази країни перебування, досконало володіти іноземною мовою (на рівні, не нижче B2), і нарешті – бути затребуваним. Остання проблема, як вже було зазначено, у ДВНЗ «Переслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» вирішується за рахунок укладання спільних договорів між вітчизняними та іноземними вишами про співпрацю та обмін викладачами і студентами, розробкою

та запровадженням міждержавних програм підтримки та фінансування даних угод (Третяк & Чебоненко, 2015).

Процес академічної мобільності також передбачає отримання додаткової (паралельної) освіти, нові професійні освітні стандарти, моніторинг якості освіти, рейтинги ВНЗ, оновлення змісту навчання (перегляд і модернізація програм, навчальних матеріалів, літератури, засобів навчання), розробку і впровадження нових навчальних дисциплін із перспективних наукових напрямів, насамперед міжгалузевих та прикладних); комп'ютеризація навчання та управління; побудову навчально-виховного процесу на засадах вільної творчої освіти (Liberal Arts Education), свободу вибору індивідуальної навчальної програми, вибіркові дисципліни, сертифіковані програми, одержання додаткової спеціальності (major&minor), посилення творчої та самостійної складової навчання, створення інноваційно-освітніх центрів; демократизм у стосунках викладачів та студентів, посилення ролі студентського самоврядування; прозорість вступного тестування (Академічна мобільність, 2019).

В той же час і з урахуванням європейського досвіду академічної мобільності, постає спектр завдань, котрі повинні бути вирішені на державному рівні і стати основою вироблення стратегії розвитку академічної мобільності у вищій освіті як однієї з форм її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір:

- законодавчо-нормативне забезпечення академічної мобільності включає в себе відповідне оновлення державного законодавства щодо вищої освіти; візової підтримки академічної мобільності;
- захисту прав і безпеки іноземних студентів;
- розробку внутрішньо-університетського нормативно-правового забезпечення академічної мобільності з урахуванням специфіки освітніх закладів;
- створення механізмів реалізації різних форм академічної мобільності узгоджених із законодавчими положеннями ЄС та нормами міжнародного права. Інфраструктурне і матеріально-технічне забезпечення академічної мобільності передбачає створення відповідних структурних підрозділів в штатному розписі ВНЗ, які повинні організовувати й шукати джерела

фінансування міжнародного навчання, стажування й обмінів, надавати інформаційну та консультативну підтримку щодо програм і грантів з академічної мобільності, допомогу в оформленні необхідних документів, візовий супровід, медичне страхування тощо;

- розвиток інфраструктури ВНЗ, перш за все, гуртожитків, сучасно оснащеного аудиторного фонду тощо. Кадрове забезпечення академічної мобільності. Великою проблемою є майже повна втрата ефективних структур і методики підготовки викладачів та кураторів для роботи з іноземцями, особливо на підготовчих факультетах. Існує гостра необхідність повернення таких напрямків підготовки фахівців, зокрема, в філологічні вузи.

- інформаційне забезпечення і супровід академічної мобільності передбачає створення й щотижнєве оновлення багаторівневої інформаційної мережі, яка повинна акумулювати та розповсюджувати актуальну інформацію щодо академічної мобільності для всіх учасників навчального процесу через інтернет-сторінку на сайті ВНЗ, проведення інформаційних семінарів за певними грантовими й обмінними програмами;

- створення дієвих механізмів рекламування переваг навчання в Україні для іноземних студентів тощо. Фінансове забезпечення академічної мобільності передбачає збільшення державної фінансової підтримки участі талановитої та соціально незахищеної студентської молоді в закордонних освітніх програмах; розвиток програм державного та приватного кредитування і субсидування академічної мобільності;

- пошук грантів; вирішення фінансових аспектів академічних обмінів в рамках партнерства ВНЗ різних країн. Адаптаційні програми для учасників академічних обмінів передбачають створення відповідних інфраструктур (в першу чергу дієвого кураторства) для підтримки в адаптації іноземних студентів: правової обізнаності, медичного забезпечення, організації побуту й дозвілля, курсів з мовної та загальнокультурної адаптації тощо (Академічна мобільність, 2019).

Крім того, до питань, що потребують розгляду, можна віднести такі, як:

- надання можливості студентам порівняти рівень викладання викладачем у ВНЗ в якому він навчається, з рівнем викладання даної дисципліни в іншому ВНЗ, що впливатиме на вибір ним місця навчання. Постає питання про те, скільки має бути таких відвідувань і за рахунок чого?;

- навчання у ВНЗ має здійснюватися з урахуванням майбутньої спеціальності (спеціалізації). Це означає, що є професійно-орієнтовані дисципліни, які не викладаються в інших ВНЗ, а отже студенту буде важко реалізувати право на кредитну мобільність.

Навчання у виші потребує виконання освітньої програми, яка має розроблятися на основі стандартів вищої освіти для певної спеціальності (спеціалізації) в тій чи іншій галузі знань. Отже, студент, який виявить бажання вивчати конкретну дисципліну в іншому ВНЗ має також освоїти освітню програму там, куди він вступив на навчання та пройти атестацію для отримання диплому про вищу освіту за відповідною спеціальністю (спеціалізацією). Таке можливе, якщо навчальні плани у різних вишах будуть стандартизовані, а студенти отримуватимуть знання з однієї галузі знань;

- освітній процес у ВНЗ відбувається на основі графіку освітнього процесу та розкладу занять, складеним у відповідності до робочого навчального плану. Якщо студенти будуть обирати інші вітчизняні ВНЗ та здобувати там кредити ЄКТС, то це стане причиною пропуску занять у власному ВНЗ, а самі дисципліни можуть відрізнятися за кількістю кредитів ЄКТС та обсягом годин, що відведені на проведення лекцій, семінарських та практичних занять, формами підсумкового контролю, курсових робіт та дипломних проектів тощо (Третяк & Чебоненко, 2015).

Висновки. Розвиток академічної мобільності уможливить прискорення інтеграції країни до Європейського освітнього простору, вдосконалення освітніх технологій, вихід якості української освіти на світовий рівень, інноваційний розвиток університетської науки та інтеграцію її з виробництвом, надходження значних коштів до державного

бюджету, які можна інвестувати в розвиток вітчизняної системи освіти, покращить якість трудових ресурсів країни та можливості працевлаштування українців тощо (Академічна мобільність, 2019).

Для України досягнення ефективної міжнародної академічної мобільності в контексті Болонського процесу реальне лише за умови створення продуктивної системи національної академічної мобільності, її нормативно-правової бази, організаційно-економічного механізму, визначення джерел фінансування та готовності до партнерства суб’єктів процесу академічних обмінів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. CORDIS – Інформаційна служба ЄС з досліджень та розвитку. URL: http://cordis.europa.eu/home_en.html (дата звернення: 11.01.2019).

2. Erasmus+ як НДІ інтернаціоналізації вищої освіти. URL: <http://id.kubg.edu.ua/doslidzhennia/erasmus.html> (дата звернення : 05.01.2019).

3. Erasmus+ - Jean Monnet – Projects. URL: http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/jean-monnet_en (дата звернення : 11.01.2019).

4. EURODESK: Erasmus projects. URL: <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus> (дата звернення: 05.01.2019).

5. HORIZON 2020. URL: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020> (дата звернення: 15.01.2019).

6. Participant Portal – Портал для. URL: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/NIP/Ukraine> (дата звернення: 15.01.2019).

7. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> (дата звернення: 03.01.2019).

8. Гришук Ю. Міжнародна академічна мобільність в Україні: проблеми та перспективи // Освітологічний дискурс, 2014, № 2 (6). URL: <http://oaji.net/articles/2016> (дата звернення: 15.01.2019).

9. Жижко Т. Академічна мобільність – об’єктивна умова розвитку університетської освіти // Вісник інституту розвитку дитини. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 10. С. 6-10.

10. Здіорук С. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науковоосвітній простір. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> (дата звернення: 04.01.2019).

11. Карапетян А.О. Підвищення академічної мобільності як стратегічне завдання державної політики в сфері освіти // Mechanisms of public management. URL: <https://www.google.com.ua/url> (дата звернення: 16.01.2019).

12. Козієвська О. Академічна мобільність: причини вибору навчання закордоном // Вища освіта України, № 1 2013. URL: <https://www.google.com.ua/url> (дата звернення : 11.01.2019).

13. Костюк Т. Міжнародна академічна мобільність: реалії та перспективи галузевого та державного управління процесом // Державне управління: удосконалення та розвиток № 10, 2016. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua> (дата звернення: 10.01.2019).

14. МIRONЧУК Н. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 20-24.

15. Сокур'янська Л. Академічна мобільність українських студентів перед викликами сучасного світу: ризики академічної еміграції // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Харків: ХНУ, 2011. №941. С.239-245.

16. Третяк О.С., Чебоненко С.О. Академічна мобільність та сучасні підходи до забезпечення якості вищої освіти в Україні. 2015. Вип. 130. С. 102-105. URL: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/> (дата звернення: 15.01.2019).

17. Федорова І. І. Академічна мобільність українських студентів сучасного освітнього простору. URL: <file://C:/Users/user/Downloads> (дата звернення: 11.01.2019).

REFERENCES

1. *CORDIS – Informatsiina sluzhba YeS z doslidzhen ta rozvytku* [CORDIS – EU Research and Development Information Service]. URL: http://cordis.europa.eu/home_en.html [in EU].

2. Erasmus+ як НДІ інтернаціоналізації вищої освіти. Retrieved from <http://id.kubg.edu.ua/doslidzhennia/erasmus.html> [in Ukr.].

3. Erasmus+ - Jean Monnet – Projects. Retrieved from http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/jean-monnet_en [in EU].

4. EURODESK: Erasmus projects. Retrieved from <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus> [in EU].

5. HORIZON 2020. Retrieved from <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020> [in EU].

6. Participant Portal. Retrieved from <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/NIP/Ukraine> [in EU].

7. Akademichna mobilnist yak faktor intehratsii Ukrainy u svitovi naukovo-osvitnii prostir [Academic mobility as a factor of Ukraine’s integration into the world of scientific and educational space]. *Analitichna zapyska*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> [in Ukr.].

8. Hryshchuk, Yu. (2014). Mizhnarodna akademichna mobilnist v ukraini: problemy ta perspektyvy [International Academic Mobility in Ukraine: Problems and Prospects] // *Osvitologichnyi diskurs*. 2 (6). Retrieved from <http://oaji.net/articles/2016> [in Ukr.].

9. Zhyzhko, T. (2010). Akademichna mobilnist – obiektyvna umova rozvytku universytetskoï osvity [Academic mobility is an objective condition for the development of university education] // *Visnyk instytutu rozvytku dytyny*. K.: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. V. 10. 6-10. [in Ukr.].

10. Zdioruk, S. *Akademichna mobilnist yak faktor intehratsii Ukrainy u svitovi naukovoosvitnii prostir* [Academic mobility as a factor of Ukraine’s integration into the world of scientific and educational space]. *Analitichna zapyska*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> [in Ukr.].

11. Karapetian, A.O. Pidvyshchennia akademichnoi mobilnosti yak stratehichne zavdannia derzhavnoi polityky v sferi osvity [Increase academic mobility as a strategic objective of the state policy in the field of education] // *Mechanisms of public management*. Retrieved from <https://www.google.com.ua/url/> [in Ukr.].

12. Koziievska, O. (2013). Akademichna mobilnist: prychny vyboru navchannia zakordonom [Academic mobility: the reasons for choosing a study abroad] // *Vyshcha osvita Ukrainy*. 1. Retrieved from <https://www.google.com.ua/url> [in Ukr.].

13. Kostiuk, T. (2016). Mizhnarodna akademichna mobilnist: realii ta perspektyvy haluzevoho ta derzhavnogo upravlinnia protsesom [International Academic Mobility: Realities and Prospects for Industry and Government Process Management] // *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 10. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua> [in Ukr.].

14. Myronchuk, N. (2014). Akademichna mobilnist yak faktor intehtatsii Ukrainy u svitovyi osvittii prostir [Academic Mobility as a Factor of Ukraine's Integration into the World Educational Space] // *Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom: zb. nauk. prats. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka*. 20-24. [in Ukr.].

15. Sokurianska, L. (2011). Akademichna mobilnist ukrainskykh studentiv pered vyklykamy suchasnoho svitu: ryzyky akademichnoi emihratsii [Academic mobility of Ukrainian students before the challenges of the modern world: the risks of academic emigration] // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*. Kharkiv: KhNU. 941. 239-245. [in Ukr.].

16. Tretiak, O.S. & Chebonenko, S.O. (2015). *Akademichna mobilnist ta suchasni pidkhody do zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini* [Academic mobility and modern approaches to ensuring the quality of higher education in Ukraine.]. Vyp. 130. 102-105. Retrieved from <http://visnyk.chnpu.edu.ua/> [in Ukr.].

17. Fedorova, I. I. *Akademichna mobilnist ukrainskykh studentiv suchasnoho osvittnoho prostoru* [Academic mobility of Ukrainian students of modern educational space]. Retrieved from file:///C:/Users/user/Downloads [in Ukr.].

АНОТАЦІЯ

В статті проаналізовано академічну мобільність як невід'ємну складову інтеграції України до сучасного європейського суспільства знань.

У сучасному суспільстві освіта і знання стають транскордонним та транснаціональним явищем. Формування

єдиного світового освітнього простору відбувається через зближення підходів різних країн до організації освіти, а також через визнання документів про освіту інших країн. Спільний європейський освітній простір, з одного боку, сприяє зростанню мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, а з іншого – академічна мобільність є необхідною умовою формування самого спільного освітнього простору.

Проблеми академічної мобільності є досить актуальними в публікаціях сучасних науковців. Ключовими напрямками досліджень останнім часом є: перспективи галузевого та державного управління процесом міжнародної академічної мобільності; мобільність українських студентів; процес академічної мобільності як фактор інтеграції України у світовий освітній простір; умови підвищення академічної мобільності тощо. Проте означена наукова проблема не втрачає своєї актуальності, а тому потребує більш ґрунтовних досліджень.

В ході написання статті були використані методи аналізу і синтезу, системного підходу, статистичного аналізу, узагальнення і структурування.

Доведено, що розвиток академічної мобільності сприятиме прискоренню інтеграції країни до Європейського освітнього простору, вдосконаленню освітніх технологій, виходу української освіти на світовий рівень, інноваційний розвиток університетської науки та інтеграцію її з виробництвом, надходження значних коштів до державного бюджету, які можна інвестувати в розвиток вітчизняної системи освіти, покращить якість трудових ресурсів країни та можливості працевлаштування українців тощо.

Для України досягнення ефективної міжнародної академічної мобільності в контексті Болонського процесу реальне лише за умови створення продуктивної системи національної академічної мобільності, її нормативно-правової бази, організаційно-економічного механізму, визначення джерел фінансування та готовності до партнерства суб’єктів процесу академічних обмінів

Ключові слова: академічна мобільність, освіта, співпраця, заклади вищої освіти, європейський освітній простір, інтеграція.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализировано академическую мобильность как неотъемлемую составляющую интеграции Украины в современное европейское общества знаний.

В современном обществе образование и знания становятся трансграничным и транснациональным явлением. Формирования единого мирового образовательного пространства происходит через сближение подходов различных стран к организации образования, а также через признание документов об образовании других стран. Общее европейское образовательное пространство, с одной стороны, способствует росту мобильности студентов и профессорско-преподавательского состава, а с другой - академическая мобильность является необходимым условием формирования самого общего пространства.

Проблемы академической мобильности являются весьма актуальными в публикациях современных ученых. Ключевыми направлениями исследований в последнее время являются: перспективы отраслевого и государственного управления процессом международной академической мобильности; мобильность украинских студентов; процесс академической мобильности как фактор интеграции Украины в мировое образовательное пространство; условия повышения академической мобильности и т. п. Однако данная научная проблема не теряет своей актуальности, а поэтому требует более глубоких исследований.

В ходе написания статьи были использованы методы анализа и синтеза, системного подхода, статистического анализа, обобщения и структурирования.

Доказано, что развитие академической мобильности будет способствовать ускорению интеграции страны в Европейское образовательное пространство; совершенствованию образовательных технологий; выхода украинского образования на мировой уровень; инновационное

развитие университетской науки и интеграцию ее с производством; поступление значительных средств в государственный бюджет, которые можно инвестировать в развитие отечественной системы образования, что улучшит качество трудовых ресурсов страны и возможности трудоустройства украинцев.

Для Украины достижения эффективной международной академической мобильности в контексте Болонского процесса реально только при условии создания продуктивной системы национальной академической мобильности, ее нормативно-правовой базы, организационно-экономического механизма, определение источников финансирования и готовности к партнерству субъектов процесса академических обменов

Ключевые слова: академическая мобильность, образование, сотрудничество, учреждения высшего образования, европейское образовательное пространство, интеграция.

Надійшла до редакції: 11.01.2019 р.

Прийнята до друку: 28.01.2019 р.